

Miljö- och energidepartementet

m.registrator@regeringskansliet.se

Ekologisk kompensation. Åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses (SOU 2017:34)

Ert dnr M2017/01115/Nm

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen anser att det är bra att det genomförs ändringar i miljöbalken och annan lagstiftning för att tydliggöra att sökanden i ärenden ska genomföra rimliga kompensationsåtgärder samt att kompensationsåtgärder kan tillämpas i tillsynsärenden.

Länsstyrelsen har dock synpunkter rörande förslaget till ändring av plan- och bygglag (kap 1), grön infrastruktur och underlag i marin miljö (kap 3) samt kompensationspooler (kap 4).

Kap1.7 Förslag till ändring i plan- och bygglag

Länsstyrelsen vill föreslå att ett förtydligande införs i PBL 2 kap, 3§, punkt 6 som bör få lydelsen *ekologiskt och kulturellt funktionella landskap (sida 48)*

Miljöbegreppet i Miljöbalken innefattar kulturmiljö som ett allmänt intresse, vilket på sina ställen påtalas i utredningen. Utredningen hade därför vunnit i att tydligare hantera även de kulturhistoriska dimensionerna av biologiskt kulturarv och ekosystemtjänster som betingas av landskapets kulturhistoriska innehåll, i synnerhet som flertalet förslag är tillämpliga på dessa.

En skillnad mellan biologisk mångfald och biologiskt kulturarv som bör påtalas i sammanhanget är att det biologiska kulturarvet är platsbundet och därför svårt att kompensera på annan plats. Beträffande ekosystemtjänster förhåller sig alltså kulturhistoriska värden som överskridande mellan biologiska och sociala dimensioner. De är både biologiskt betingade och har kulturella och sociala funktioner både som mötesplatser, platser för

rekreation och återhämtning och platser för reflexion och existentiella överväganden kring såväl det förflutna som framtiden. Många gånger finns ett nära samband mellan fysiska kulturarv som inte primärt är biologiska (t ex byggnader och anläggningar) och biologiska kulturarv som inryms i landskapet (t ex trädgårdar, parker, alléer och kulturlandskapets odlingsspår). För ytterligare fördjupning, se Boverkets arbete med ekosystemtjänster. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planering-av-mark-och-vatten/ekosystemtjanster/>

3.3.4 Grön infrastruktur

Exemplet på sida 110 beskriver dåligt vad grön infrastruktur är enligt regeringsuppdraget länsstyrelserna fått. En fungerande grön infrastruktur med förutsättningar för biologisk mångfald och ekosystemtjänster är inte enbart obrukad, orörd natur. I t.ex. odlingslandskapet är en förutsättning för att naturvärdena ska bibehållas och vara sammanbundna i ett ekologiskt nätverk, en grön infrastruktur, att marken brukas (på rätt sätt).

För att bevara det skogsekologiska nätverket, skogens gröna infrastruktur, måste flera åtgärder i landskapet samverka. Det handlar inte bara om att skydda skog från avverkning genom frivilliga avsättningar eller formellt skydd i form av exempelvis naturreservat utan om såväl restaureringar och naturvårdande skötsel som naturvårdsbränningar etc som att lämna rätt hänsyn på rätt plats, dvs där den gör mest nytta. I ett lövrikt område där sannolikheten är större för lövberoende arter att överleva kan man prioritera att löv lämnas vid hyggesplaneringen eller att den inte röjs bort i ungskogsfasen utan får utgöra en viktig miljö för lövarter.

Grön infrastruktur i skogen handlar således inte bara om skydd av gammal skog utan om hur skogsskötsel och naturvård bättre kan samverka genom att utföras på rätt plats och med rätt metoder.

Grön infrastruktur i vattenmiljöer är ytterligare ett exempel på hur naturens nätverk hänger ihop och hur viktigt det är att känna till nätverken och vad som händer var. Ska fisk kunna överleva i ett vattendrag måste det vara fria vandringsvägar hela vägen från havet till lekplatserna och åtgärder högt upp i vattendraget påverkar vattenkvalitet och biologisk mångfald längs hela sträckan nedströms.

Avsnittet om grön infrastruktur kopplar inte tydligt till övriga delar om ekologisk kompensation. Det bör tydligare framgå nyttan av att ha kunskap om den gröna infrastrukturen och landskapssambanden för att kunna få stöd i att finna lämpliga områden för ekologisk kompensation.

Delen om Havs- och Vattenmyndighetens arbete med limniska och marina miljöer är lite ologiskt i avsnittet om grön infrastruktur. Den ger ingen

vägledning utan borde kunna bakas in i texterna om vilka underlag som tas fram i handlingsplanerna som värdekärne- och värdeetraktsarbetet.

Avsnittet om grön infrastruktur bör på sida 113 uppdateras med det nya regeringsuppdraget som förlängde handlingsplanerna till att vara på plats 2018, inte 2017.

3.6.2 Ekologisk kompensation allmänt och i marin miljö specifikt

Länsstyrelsen anser att betänkandet bör kompletteras med beskrivning av de bristfälliga underlagen av marina natur-och kulturvärden som har synliggjorts av den pågående nationella havsplaneringsprocessen. Bristerna kommer att påverka och i stor grad försvåra arbetet med att uppskatta skador på marin biologisk mångfald, marina kulturvärden och ekosystemtjänster samt arbetet med att föreslå kompensationsåtgärder.

Kapitel 4 Kompensationspooler

Av utredningen framkommer inte vilken typ av mark som kommer tas i anspråk för detta och vem som kommer ansvara för vilka åtgärder som genomförs och att de genomförs? Det är oklart om utredningen anser att skötsel, ex slätter, av ett område/biotop skulle vara möjlig kompensation för ett fysiskt värde, ex småvatten. Principen borde vara att fysiskt objekt ersätts av fysiskt objekt på annan plats. Om skötsel blir en möjlig kompensationsåtgärd, vem följer upp och utvärderar den?

Angående kompensationspooler anser länsstyrelsen att Riksantikvarieämbetet i samarbete med övriga nämnda centrala myndigheter bör ges i uppdrag att ytterligare utreda problematik kring kompensation av biologiskt kulturarv.

Bilaga 2 Miljömålsarbete och ekologisk kompensation i samverkan

Bilagan om miljömålen är en mer eller mindre omfattande redogörelse om statusen på några få miljömål. Det finns inte beskrivet hur ekologisk kompensation skulle kunna bidra till måluppfyllelsen. Länsstyrelsen anser att kompensationsåtgärder skulle kunna vara en möjlighet för vissa miljömål, även om det inte passar in i alla. Om arbetet koordineras, till exempel ihop med handlingsplan grön infrastruktur, skulle en ökad effekt och nytta kunna uppnås genom att olika kompensationsåtgärder samverkar.

En uppskattning av antal ärenden hos Länsstyrelsen som berörs av förslaget

Ändringarna i lagstiftningen om ekologisk kompensation berör de flesta ärenden inom vatten- och miljöutredningsområdet. Några av ärendegrupperna som berörs är:

- samråd om kraftledningar, rörledningar m.m. inkl tillåtlighetsprövning (ca 55-60 ärenden per år)
- tillstånd och dispenser avseende naturskydd (50-55 ärenden per år)
- prövning av vattenverksamhet (ca 25 ärenden per år)
- tillsyn av vattenverksamhet (ca 220 ärenden per år)

Även inom samhällsbyggnadsområdet bedöms ändringarna beröra flertalet av ärendegrupperna.

- översiktsplanering (ca 8 ärenden per år)
- detaljplanering (ca 100 ärenden per år)
- överklagan av lov samt förhandsbesked enligt PBL (ca 70 ärenden per år)
- tillsyn, vägledning och uppföljning enligt PBL (ca 40 ärenden per år)
- fastighetsbildning och frågor kring markanvändning (ca 400 ärenden per år)
- planeringsunderlag enligt PBL och MB (10 ärenden per år)
- fornminnen (250 ärenden per år)

Prövning av miljöfarlig verksamhet berörs också av förslagen. Hos Länsstyrelsen Västernorrland handläggs ungefär 250 sådana ärenden per år.

Konsekvenser för Länsstyrelsen och andra statliga myndigheter

Vägledning och tillsyn av olika kompensationsåtgärder kan komma att medföra ett ökat administrativt arbete och troligtvis en ökad kontroll i fält för att kontrollera utformning och skötsel av kompensationsåtgärderna. För att kunna bedöma om föreslagna kompensationsåtgärder är tillräckliga finns också ett behov av ökad kunskap om betydelsen av olika kompensationsåtgärder.

Om kommunerna i sitt planeringsarbete i ett tidigt skede planerar in områden lämpliga för kompensationsåtgärder har vi en stor möjlighet till att rätt åtgärder genomförs på rätt plats och att nyttan mellan åtgärderna blir stor.

Konsekvenser för företag

Tydighet från början ger en möjlighet för exploatörer att ta betalt i nästa led. Om detta blir vedertaget i Sverige kommer svenska företag, när de blir vana, få en konkurrensfördel gentemot utländska företag. Införs krav på kompensation kommer alla tänkbara exploatörer vara berörda så inget företag kommer få en nackdel gentemot andra. Möjlighet för företag att nischa sig på arbeten som kräver ekologisk kompensation skapas och kan gynna de företag som skapar kompensationsåtgärder.

Istället för att se kompensationsåtgärder som en kostnad kan man se det som en möjlighet att kunna genomföra vissa exploateringar/satsningar genom att man kan kompensera för de värden som bedöms ta skada.

Om kommunerna sätter upp egna regler för kompensationsåtgärder finns risk för otydlighet mellan kommunerna med olika villkor för vad som kan anses vara en kompensationsåtgärd.

I detta ärende har länsråd Ylva Aller beslutat. Karin Andersson, enheten för samhällsbyggnad, har varit föredragande. I handläggningen har Katarina Zeipel, enheten för miljöutredningar och fiske, Maria Olsson enheten för samhällsbyggnad, Kristin Lindström, enheten för skyddad natur samt Magnus Jensen, stabs- och utvecklingsenheten varit deltagande.